

Na večer, ko so č. sestre usmiljenke bile od oblasti pregnane iz zavoda za slepce, so prišli ti največji nesrečni človeške družbe v Marijin dom, kamor so se sestre začasno zatele, in prosili naj se vrnejo v zavod, ki je brez usmiljenk prazen in upostošen.

Č. sestre so bile vržene na cesto 16. septembra t. l., ko je prevzel upravo v zavodu neki Simončič, ki sam o sebi trdi, da kot Sokol ne pozna nobene vere. Ta Simončič je smatral za svojo prvo dolžnost prepovedati sv. mašo ob delavnikih v zavodu. Dočim so č. sestre usmiljenke dobivale mesečno po 300 K na vsako, ima samo en učitelj več ko dvakrat toliko, kolikor je dobivalo vseh osem sester od države.

To je prokletstvo svobodomiselstva! Katoliško ljudstvo, osvete se in udari s pestjo tja, kjer ne zaleže noben pameten razlog več!

Iz poglavja o narodnem gospodarstvu.

Statistika našega uvoza.

Meseca julija je znašala vrednost našega izvoza 215.957.804 dinarjev, med tem ko je dosegla vrednost izvoza prvih sedem mesecev letošnjega leta svoto 1 milijardo 919.110.459 napram 1.316.067.380 v istem roku leta 1921. Od izvoznega blaga ima največjo vrednost stavbeni les, katerega se je izvozilo 59.133.380 kg za svoto 47.377.697 dinarjev. Od poljedelskih pridelkov se je največ izvozilo koruze in to 4.063.081 kg za 13.407.720 dinarjev. Od živega blaga se je izvozilo največ svinj in sicer 18.416 komadov za 29.699.910 dinarjev. Jaje se je izvozilo v juliju 1.255.681 kg za vrednost 23 milijonov 865.396 dinarjev.

Skakanje žitnih cen.

Krivda, da naše žitne cene malodane dnevno skakejo, je na oblastih, ki so iznesle v javnost vse mogoče statistike o letošnji žetvi, poročale enkrat o preobilici žetve, drugič pa zopet, da smo pred durmi lakote. Radi teh, čisto nasprotujočih se žetvenih statistik, so začeli žitni spekulanti pokupovati kar največ žita in žita je prihajalo vedno manj na trg. Povpraševanje po žitu je vedno bolj raslo in z njim tudi žitne cene. Glavna krivda, da ne pridemo pri nas nikdar do količjak stalnih žitnih cen, zadene ministrstvo gospodarskega puclja in žitne spekulante. Toraj nestalni položaj na našem žitnem trgu ustvarja sedanja vlada v zvezi in s podporo spekulantov. Vsi pošteni žitni trgovci so sedaj uverjeni, da so bila poročila o letošnjem splošnem gladovanju samo nekaj manevar, ki je neverjetno visoko dvignila žitne cene. Ko je že bil dovolj razglašen glad, so začeli spekulanti spuščati nekaj žita na trg, kmet je nehal v strahu pred lakoto z dovozom žita na tržišče, žitne cene so nekoliko padle.

Skakanju žitnih cen se je pridružilo nenavadno razmerje med dohodki državnih namestencev in ceno moke, pojavili so se med uradničtvom pokreti, ki so zahtevali radi krušne druginje znatno povišanje plač. Pri pogledu na uradniške zahteve o povišanju plač so žitni spekulanti sprevideli, da so vendar šli predaleč in so zopet malo popustili. Žitne cene so začele padati, uvažati se je začelo v našo skoz in skoz agrarno državo ameriško, bolgarsko in rumunsko žito in moko. Pri nas so prodajali v začetku žetve 1 kvintal pšenice po 1300 K, a mlino so prodajali moko nularico po 21 kron. Okrog polovice avgusta je poskočila cena pšenice na 2000 K, a moka se je prodajala po 28.50 K. Sedaj padajo cene pšenice in se prodaja po 1400 K, moka nularica se dobi pri mlinih po 24.50 K. Velikanski mlino krog Osijeka niso v obratu, ker začasno ne dobivajo pšenice iz Bačke in baš to dejstvo vpliva dokaj neugodno na cene moki, ker so baš ti mlino središče za celo Slavonijo in en del Bačke. Slavonski mlinarji grozijo s popolno ustavo mletja, ker ne dobivajo redno žita; tej nerednosti v dobavi so krive naše škandalozno slabe železniške razmere. V Vojvodini nakupljena žita rabijo po 2—3 mesece, da priromajo do osiječkih mlinov. Za ves tačas leži denar v blagu in to tudi znatno podražuje cene moki in sicer za najmanj 1 K pri kilogramu. Žito iz Vojvodine se navadno prevaža v odprtih vagonih in je izpostavljeno vlagi, deževju in zadohlosti. Po celi vagoni vojvodinske pšenice so se čisto pokvarili, ker so bili dneve in dneve izpostavljeni deževnim nalivom. Vse to deluje na porast žitnih cen.

proizvajal v Marib. Čitalnici in od takrat šestkrat širom naše lepe domovine.

Iz tega slavospeva povzamem besede «oh, le pridite in pogledite» danes zvezdo, ki nam Slovencem, osobito pa tebi slovenska mladina in nam slovenskim šolskim ter našim šolam prijazno sveti! In zvezda ta biščeča in obenem ogrevajoča je nepozabni knez in škof lavantinski, Anton Martin Slomšek, ljubljene in ponos vsakega zavednega Slovenca, oče slovenske šole in prvobornitelj za narodno probudo in omiko.

Posamezni podatki iz njegovega življenja so mojim ljubim poslušalcem znani tako, da mi ni treba še posebne besede za to; po celem Slovenskem Štajerju še sedaj slovi njegova vnema za čast božjo in neumorno delovanje za častni dobrobit in večno srečo njegovih rojakov. Odgovoriti mi je danes, tukaj pred izkušenimi vzgojitelji in učitelji ter pred bodočimi voditelji naše ljudske slovenske mladine le na vprašanje, kaj pomeni Slomšek za slovensko šolo in za splošno narodno omiko.

I. Slomšek in šola. Le malo, silno malo šol — in še te so bile le pomemčevalnice — je vzdrževala dežela in država, ko je začel Slomšek javno delovati. Toliko vnet za narodno omiko in šolsko izobrazbo, kaj naj

Da bi se pobrigala vlada za to, da dobijo veliki mlino dovolj vagonov in premoga na razpolago, bi se cene kruha še veliko bolj znižale. Sedaj se dela na to, da se znižajo naše žitne cene v tej meri, kakor so po drugih žitorodnih državah. Ko bo padla cena pšenice na 1100 kron 1 kvintal, bo stala moka nularica 19 K in ko bo enkrat to, potem bomo z žitnimi cenami tam, kjer so že davno druge države. Uvoz ameriškega, bolgarskega in rumunskega žita v našo državo, bo znatno vplivalo na znižanje naših žitnih cen.

Nekaj o žitnem trgu.

Bačko in banatsko pšenico ponujajo ter kupujejo v Zagrebu po 14—15 K, rž po 12—14 K, koruzo po 12 do 13.20 K, oves po 10—11 K, rumeni in beli fižol po 13—16 K, moka je na prodaj samo v vrečah: št. 0 po 22—25.50 K, št. 2 po 21—24.50 K, št. 4 po 20—23.50 K, št. 6 po 18—21.50 K, št. 7 po 14—16 K, št. 8 po 10—12 K. Otrobi so po 6.50—8 K. Promet z novim žitom in novo moko je slab in tudi dovozi žitnega blaga na trg so dokaj neznatni.

Zagrebski sejm.

Zagrebski sejmi z živim blagom so se zadnje tedne zelo poslabšali. K nazadovanju zagrebskega sejma je veliko pripomoglo deževje, pota, steze in ceste so bile vsled nalivov za pogon živine skoro nedostopne in vsled tega tudi ni gonil hrvatski seljak svojega živega blaga na sejm. Treba pa tudi pomniti, da imajo sedaj kmetje mnogo najnujnejših opravkov s spravljanjem poljskih pridelkov in z vinsko trgatvijo, radi tega se ne morejo toliko brigati za živinske sejme. O konjski kupčiji na zagrebskem sejmecu zadnje tedne sploh ni bilo govora.

Govede je bilo na sejmju malo, osobito krav. Največ je bilo videti na sejmju bosanskih volov in so plačevali za I. razredne 38—40 K, II. razredne 26—28 K, III. razredne 11—16 K za 1 kg žive vage. Krave II. razredne 18—20 K, III. razredne 11—16 K za 1 kg žive teže. Za boljše živo blago so poskočile cene napram prejšnjemu tednu 2—3 K pri kilogramu.

Živahna je bila kupčija s teleti, ki so bila vsa razprodana, kar jih je bilo na sejmju. Plačevali so teleta po 50, 56, 58 in celo do 60 K, a za slabjša 50—54 K 1 kg žive teže. Prejšnji teden je bila najvišja cena za 1 kg 54 K, tekom enega tedna je poskočila cena pri 1 kg žive teže za celo 6 K. Vzrok, da so cene teletom v tako kratkem času se zopet znatno dvignile, tiči v mali ponudbi in v visokem izvozu živih telet iz naše države v inozemstvo.

Tekom enega tedna pa so znatno padle cene svinjam, radi tega sremski kmetje in oni iz zagrebske okolice ne vodijo več na trg. Trvdke za mesne izdelke so kupovale zadnje tedne kar po sto glav svinj vsaka, a na zadnjem sejmju nič, ker svinj ni bilo. V splošnem pa so cene za prvovrstne svinje 75—81 K, izjemoma celo 86 K, za slabšo blago za 62—66 K 1 kg žive teže.

Največje povpraševanje na zagrebskem tržišču je po krmu, katere prihaja radi slabih cest malo na trg in se vsa vsikdar proda. Plačuje se v Zagrebu seno po 7000 kron, 800, 850 in 925 K, detelja po 800—1000 K, otava po 800—900 K 1 meterski stot.

Kakor krme, tako dovažajo hrvatski kmetje na trg zelo malo drv, ker jih ne morejo prevažati radi slabih cest in potov. Za navadne hrv.-seljaške vozove cepanin drv se plačuje po 1500, 1600, 1700, za žagana drva pa so plačevali srednje naloženi voz 500—700 K. Treba pa pomniti, da so hrvatski vozovi za drva precej mali.

Kmetijska družba.

Na seji glavnega odbora Kmetijske družbe dne 20. septembra 1922 so se pokazali predsednik Pirc in samostojneži zopet enkrat v pravi luči. G. Pirc ne obvlada niti ne sej, tem manj pa je zmožen, da bi vodil Kmet. družbo. Njegova nespretnost, nadalje njegovi zastareli nazori o kmetijstvu, vodijo družbo vedno bolj v prepad. To on dobro čuti kot bivši dolgotrajni ravnatelj družbe, pozna tudi položaj, kateremu ni kos, zato jo hoče zopet pravočasno popihati in zapustiti svoje samostojneže. Gotovo je, da nobeden ne bo žaloval za g. Pircem, kateri je prišel s svojim strankarskim postopanjem kot pristaš Samostojne stranke tudi ob tisti ugled, ki si ga je svoj čas pridobil kot ravnatelj družbe. Nočemo mu kratiti zaslug, katere si je pridobil kot dolgoletni ravnatelj, obžalujemo celo, da je njegovo poprejšnje

stori, da za oboje skrbi? Po vzgledu njegovega prvega učitelja Pražnikarja, kaplana na Ponikvi, so ustanavljali požrtvovalni duhovniki iz gole ljubezni do zane-marjene, pa ukaželjne mladine zasebne šole v svojih stanovanjih in jih tam učili ob nedeljah čitati, pisati in računati. Ljudstvo je te učilnice po pravici imenovalo nedeljske šole.

V tako šolo je zahajal Slomšek sam in za to se je že kot bogoslovec vnel za njo in je tudi svoje tovariše navduševal, naj se pripravljajo na njo, da jo zmorejo potem širom Slovenije ustanoviti in uspešno voditi. Kot kaplan jo je vpeljal na Bizeljskem in v Novi Cerкви, kjer je imel do 130 učencev 8—18 let starih. Ko pa je dosegel višje mesto in s tem večji vpliv, je povzročil ustanavljanje občinskih šol s vsakdanjim poukom, pa je skrbel tudi za to, da ostanejo tudi še nedeljske šole kot nadaljevalne šole za odraslo mladino. V medsebojni ljubezni sta v teh šolah delovala učitelj in duhovnik za temeljito šolsko izobrazbo, in strokovnjaki trdijo, da se je v takih — na slovenski podlagi osnovanih šolah — doseglo za splošno narodno omiko v desetletjih več, kakor pa v neumestnih pomemčevalnicah v 50 letih.

Kot vuzeniški dekan in nadžupnik je bil hkratu

delovanje popolnoma otemnilo to njegovo nezakonito in strankarsko postopanje v družbi ob strani nasilnih samostojnežev. Stari mož je bil le sredstvo samostojnežev, da so ti z njegovo pomočjo spravili v družbo nestrno strankarstvo. Najbrže pa g. Pirc to sam že uvidi, da se po tako kratki dobi predsedništva odpove tej od njega tako zaželjeni časti.

Nabava sena po Kmetijski družbi

Posestnik g. Steblovnik graja na seji nakup sena, češ, da bi Kmetijska družba lažje bolj po ceni kupila seno. On kot zasebnik je plačal samo 700 K za meterski stot, dočim je družba plačala 720 K. Očita ji spekulacijo, kar bi družba zlasti v tej druginji ne smela storiti. Člani družbe nimajo nikakega dobička od družbe, če ta prodaja med posestnike seno, ki ga je kupila po 720 K, po nezaslišani ceni 920 K. Družbo bi moralo prijeto celo sodišče radi navijanja cen, kajti neodpustno je, da zahteva družba v času, ko bi se moralo pomagati po suši oškodovanim živinorejcem, čistega dobička pri meterskem stotu kar blizu 200 K, kajti režija in prevozni stroški znašajo le nekaj kron. Najhujši veržniki bi se ne upali sedaj tirjati takega velikega dobička od posestnikov.

Ti očitki posestnika Steblovnika so hudo učinkovali. Predsednik Pirc je bil tako razburjen, da ni vedel drugega stvarnega pojasnila, kakor da je zakričal nad posestnikom Steblovnikom: «Vi zopet nosite v našo družbo politiko in strankarstvo!» Nato je zahteval odbornik g. dr. Verstovšek besedo ter je podučil predsednika g. Pirca, da je predgovornik le stvarno govori o nakupu sena, in da je le g. Pirc tisti, ki vedno upleta v družbo strankarstvo in politiko. Zato se odločno zavarujejo odborniki SKZ proti takemu poslovanju predsednika. Ubogemu Pircu je padlo zopet srce v hlače in lepo je prosil odpuščanja, češ, da je temperamenten in mu je prejšnji očitek ušel.

Strankarstvo v Kmetijski družbi.

Po jako plitvem poročilu predsednika interpelirani odbornik dr. Verstovšek, kako je to, da je postalo strokovno glasilo «Kmetovalca» strankarsko glasilo, ki dela reklamo za samostojneže in za ministra Puclja. Ga predsednik in tajnik vendar morala biti vsaj toliko pri pameti, da bi spoznala veliko neumnost, se potegovati v strokovnem listu za stranko samostojnežev, ki je najbolj izmed vseh strank zasovražena med kmetijskim ljudstvom. S tem odvrčata od družbe veliko večim posestnikov, ki so v taboru SLS. Samostojni stranki ne bo to postopanje nič koristilo, pač pa lahko mnogo škoduje družbi sami. Pristaši SLS so jako potrpežljivi in lojalni, da vse to prenašajo, ker bi sicer lahko s protiakcijo takoj udušili družbo. Oni pa tega ne store, ker jim je za stvar, zato si najodločneje prepovedujejo, da bi še enkrat našli dopisi politične vsebine prostora v «Kmetovalcu.»

Samostojneži so vsi molčali na to grajanje. Predsednik je pa v svoji kratkovidnosti izbleknil to-le: «B sem na svojem gradu na Gorenjskem, ko sem čital tisto notico v «Kmetovalcu.» Tudi meni se ni zdelo to prav. Pisal sem to takoj tajniku Lahu, naj se pripravi na odgovor pri prihodnji odborovi seji.» Tako je predsednik razkrinkal sam velikega strankarja inženerja Laha, katerim bomo še pravočasno obračunali.

Debata o obnem zboru Kmetijske družbe.

Nato se je določal spored za občni zbor Kmetijske družbe. Po daljši debati se je med drugim sklenilo tudi predlagati pobirati udnino 80 K letno. Predsednika Pirc so tudi v tem vprašanju pustili samostojneži v cedilu in je pogorel s svojim predlogom, ker je bil pameten. Predlagal je namreč dve vrsti udnine: 50 K 100 K. Plačali bi namreč po njegovem mnenju 50 K tisti, ki bodo dobivali «Kmetovalca» enkrat na mesec, 100 K pa tisti, ki bi dobivali list redno dvakrat. Na način je hotel predsednik ustvariti dvoje vrst članov. Nato se je govorilo o volitvah, izzrebanih odbornikih v predsedstvu. Pred začetkom žrebanja je izjavil predsednik Pirc, da odstopi. Nekateri odborniki Samostojne stranke so ga navidezno nagovarjali, naj umakne svojo izjavo. Toda Pirc je vztrajal. Pri žrebanju iz predsedstva je padel žreb na g. Ivana Pipana, II. podpredsednika, kar samostojnežem ni bilo preveč prav. Ražrebanja odbornikov se je vnela ostra in burna debata. Samostojneži so zahtevali, da se žrebaajo trije odbor

šolski ogleda ali po današnjem okrajni šolski nadzornik. Ker je šole pridno obiskoval in imel odprte oči, toplo srce za mladino in nje učiteljstvo, se je kmalu prepričal o zanemarjenosti in nezanosnosti takratnih šolskih razmer: ni bilo pripravnih šolskih postopij, primernih šolskih knjig in drugih učnih pripomočkov, ne sposobnih, na podlagi materinske izobrazbene učiteljev; predvsem pa je bilo ljudstvo brez vsakega zanimanja za šolsko izobrazbo. To ga je zbolelo! B storiti?

Trudil se je z besedo in pisanjem. Na priznici razlagal in dokazoval priprostemu ljudstvu velik pomen in čudovito korist dobrega šolskega pouka in je prizadeval v lahko umevnih spisih vplivati na srca slovenskih staršev. V «Drobtinicah» jim je od posebnih predaleč z napisom: Ogledalo za šolo in domačo rejo otrok, ter je v nedosegljivo lepih životopisnih slikah življenje in delovanje za narodno omiko vnel in zaslužnih mož, med drugimi tudi učitelja sedanjih šol v Celovcu, Matije Ahačija, ki so ga kot svojega dobrega, skrbnega očeta ljubili in z otroško vdano častili vsi učenci. In o dobro vrejnih šoli je zapisal pe besede: učiti otroke, po krščansko modro živeti.

Nadaljevanje podlistka na 7. strani.